

АТЕСТАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ГРЕЦІЇ

Визначено нормативно-законодавчу базу, зміст та умови організації атестації педагогів у Греції. Виявлено критерії, за якими оцінюється професійна діяльність педагогів. Охарактеризовано основні види атестації (атестація шкільним консультантом та директором школи) і етапи їх реалізації.

Ключові слова: педагог, атестація, післядипломна освіта.

O. Protsenko

CERTIFICATE OF PROFESSIONAL ACTIVITIES OF THE TEACHING CORPS IN GREECE

Article describes the legal basis, content and conditions of issuing certifications to teachers in Greece. Criteria resulting in the evaluation of the professional activities of teachers are listed. An overview of basic certificates (those by the school consultant and the school director) and the stages of their realization are provided.

Keywords: educator, certificate, continuing education.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Політичні та соціально-економічні перетворення на сучасному етапі розвитку Української держави поставили нові завдання перед освітньою системою в цілому, оскільки саме їй належить провідна роль у формуванні культурних цінностей особистості, зростанні наукового та інтелектуального потенціалу країни. Ефективне вирішення завдань

освіти здебільшого базується на якості кадрового забезпечення навчальних закладів, на рівні професійної компетентності педагогів, які реалізують процес підготовки молодого покоління до суспільного та професійного життя.

У цьому контексті пошук шляхів модернізації системи атестації педагогів набуває особливої актуальності. Тому врахування позитивних ідей Греції щодо вирішення проблеми атестації педагогічних кадрів в межах післядипломної освіти є особливо цікавим у наших умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми післядипломної педагогічної освіти в Україні присвячені роботи таких учених, як К. Віаніс-Трофименко, Л. Даниленко, В. Олійник, М. Романенко. Слід зазначити, що в науково-педагогічній літературі значне місце відводиться вивченню організації атестації педагогічних працівників (Г. Башинський, І. Зайченко); організації підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогів в зарубіжних країнах (О. Огієнко, С. Синенко, Л. Сігаєва). У наукових дослідженнях вітчизняних авторів також досліджувалися проблеми педагогічної освіти в Греції та Республіці Кіпр, зокрема особливості розвитку системи народної освіти в Греції (Л. Пуховська); організація початкової та середньої освіти в Греції (О. Матвієнко); розвиток системи вищої освіти в Греції в умовах її приєднання до Болонського процесу (Н. Постригач); професійна підготовка вчителя початкових класів у сучасній Греції (Ю. Короткова), виявлення особливостей підготовки вчителів-філологів у Республіці Кіпр (І. Соколова); історичний розвиток та сучасний стан системи педагогічної освіти Республіки Кіпр (Н. Воевутко). Однак визначення особливостей організації атестації педагогів в Греції є малодослідженою проблемою.

Метою дослідження є визначення змісту та умов організації атестації професійної діяльності педагогів в Греції в межах післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Греція, як і більшість європейських країн світу, надає великого значення атестації (оцінюванню) вчителів (П. Пасіардіс), адже оцінювання педагогічних кадрів слугує цілям підвищення якості самої освіти¹.

У контексті дослідження вважаємо за доцільне конкретизувати значення поняття «атестація» («оцінювання»). Згідно із законодавчими документами Греції, атестація професійної діяльності педагогічних працівників початкової та середньої освіти – це неперервний процес оцінювання якості здобутої освіти та рівня реалізації її цілей та завдань.

---

¹ Пасіардіс Π. Προς ένα νέο σύστημα αξιολόγησης του έργου εκπαιδευτικού / Π. Πασіардіс // Νέα Παιδεία. – 1994. – Т. 72. – Σ. 6.

Грецькі вчені (П. Папаконстантину, П. Пасіардіс) погоджуються з таким тлумаченням атестації, але додають, що не слід обмежуватися тільки оцінюванням якості викладання шляхом вивчення результатів навчальної діяльності учнів. Іншими словами, за допомогою атестації не досліджується рівень знань та рівень сформованості навичок та вмінь учнів, а взагалі вивчається зміст професійної діяльності вчителя (його знання, цінності, моделі поведінки)².

Так, Законом № 2986/2002 «Про організацію обласних служб початкової та середньої освіти, атестацію педагогічної діяльності та педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації вчителів та інші положення» регламентуються дії вчителів, директорів шкіл, шкільних консультантів та інших осіб, які беруть участь в оцінюванні педагогічних кадрів³.

Згідно з вищезначеним Законом мета атестації педагогічних кадрів полягає у:

- підтримці прагнення вчителів до самопізнання, до визначення рівня власної педагогічної підготовки, формуванні наукової думки, дидактичних навичок та вмінь;
- формуванні чіткої картини щодо результативності роботи вчителів;
- спробі вдосконалення методів передачі знань від учителя учням шляхом вивчення їхніх переконань та ідей;
- визначенні недоліків у професійній діяльності вчителів та спробі ліквідації їх;
- визнанні ефективності роботи педагогічних кадрів та наданні їм можливості обійняти адміністративні посади;
- виділенні змісту підвищення кваліфікації вчителів залежно від їхніх потреб;
- формуванні атмосфери взаємоповаги та довіри в педагогічному колективі.

Згідно із Законом № 2986/2002 пропонується проходити атестацію вчителям початкової та середньої освіти. Переваги надаються:

- вчителям, яких планують підвищити по службі;
- педагогам, які планують обіймати адміністративні посади;

---

² Παπακωνσταντίνου Π. Παιδαγωγικά τμήματα και κοινωνικός έλεγχος / Π. Παπακωνσταντίνου // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 1990. – Τ. 54. – Σ. 39-45.

³ Νόμος 2986/2002, ФЕК 24Α/13 – 2 – 2002 «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_education/14-perif. – Назва з екрану.

- адміністративним працівникам освітньої галузі;
- вчителям, які мають бажання атестуватися, та іншим педагогічним кадрам, якщо виникає необхідність атестації⁴.

Важливо додати, що в організації атестації та підвищення кваліфікації вчителів беруть участь обласні служби, які є децентралізованими службами Міністерства освіти та релігії, неперервної освіти Греції. Взагалі педагогічна діяльність школи та, зокрема, вчителя оцінюється двома компетентними органами: Центром педагогічних досліджень та Педагогічним інститутом.

Центр педагогічних досліджень контролює педагогічну діяльність вчителів як на рівні школи, області, так і на національному рівні. Працівники центру вивчають звіти про атестацію, підготовлені обласними центрами підтримки та планування навчання і, власне, вчителями шкіл, готують доповіді про атестацію педагогічних кадрів, які скеровуються міністрові національної освіти та релігії, неперервної освіти Греції.

Педагогічний інститут проводить атестацію діяльності школи та педагогічних кадрів з метою підвищення рівня якості освіти та кваліфікації вчителів. У Педагогічному інституті виділено 70 місць для працівників, які організують атестацію та підвищення кваліфікації вчителів у відкритому нещодавно відділенні атестації та підвищення кваліфікації вчителів. До їхньої компетенції входить участь у засіданні комісії щодо повторної атестації вчителів, які оскаржили результати нещодавньої атестації, що проводилася їхніми керівниками, та відвідування шкіл для надання допомоги вчителям у професійній діяльності⁵. Разом ці два освітні заклади спрямовують зусилля на розвиток та підтримку педагогічної роботи, використовуючи нові інформаційні та телекомунікаційні технології, сприяють застосуванню інноваційних програм у школах.

Паралельно з Педагогічним інститутом Центр педагогічних досліджень, враховуючи визначені показники якості освіти, формує анкету, яку заповнюють товариства вчителів всієї країни. Це означає, що анкети адаптуються до кожної школи окремо, враховуючи різні критерії оцінювання. Наприклад, по-різному проводиться атестація в спеціальній школі (для дітей з обмеженими можливостями) та в школі, де половина учнів є іноземними громадянами.

---

⁴ Χρονοπούλου Α. Γραφειοκρατικός μηχανισμός προσαρμογής για την αξιολόγηση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: στόχος ο σκεπτόμενος εκπαιδευτικός / Α. Χρονοπούλου, Κ. Παννόπουλος // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 2001. – Τ. 119. – Σ. 22.

⁵ Μπουζάκης Σ. Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα. Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Γενική και Τεχνικοεπαγγελματική Εκπαίδευση. Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες 1959 – 1964 – 1976/77 – 1985 – 1997/98 / Σ. Μπουζάκης. – Δ' έκδοση. – Αθήνα : GUTENBERG, 2005. – Τόμος Β. – Σ. 168.

- 9) педагогічний клімат у класі (характерні риси стосунків вчитель-учень, атмосфера навчання – соціалізації учнів);
- 10) оцінювання учнів (використання різних методів оцінювання згідно з педагогічними дослідженнями, діалог вчителя з учнями щодо результатів оцінювання та використання їх в подальшій навчальній діяльності).

Процес атестації потребує від шкільного консультанта неодноразової присутності на уроках учителя, який атестується (не менше трьох разів на рік), уважного спостереження за навчальним процесом для того, щоб отримати вірогідніші результати та запропонувати способи покращення педагогічної діяльності. Директор школи також має право проводити атестацію. Він оцінює педагогічні, організаційні та професійні здатності та здібності педагога за такими критеріями:

- 1) ініціативність (планування та організація навчальних заходів в школі. Використання наочного матеріалу);
- 2) педагогічна поведінка вчителя (стабільність та послідовність поведінки вчителя при спілкуванні з учнями, відсутність елементів деспотичної або занадто покровительської поведінки, формування в учнів бажання участі в шкільному житті);
- 3) співпраця вчителя з учнями та їхніми батьками.

Враховується також послідовність та відповідальність вчителя в процесі його професійної діяльності⁸.

Цікаво, що кожен учасник атестації має право впродовж місяця оскаржити результати процесу оцінювання та висунути вимоги щодо внесення певних змін у доповідь про атестацію або прохання заново атестуватися. Для розгляду скарг створюються спеціальні комісії. Одна комісія працює на базі обласного управління освіти у складі заступника директора Педагогічного інституту, двох директорів управління освіти для розгляду питань щодо атестації вчителів та директорів шкіл. Інша комісія, членами якої можуть бути консультант Педагогічного інституту та два заступники, розміщується в Педагогічному інституті та працює зі справами про атестацію директорів управлінь освіти та начальників відомств освіти, шкільних консультантів та начальників відділів обласного управління освіти.

Отже, сучасна концепція атестації педагогічних кадрів базується на принципах відповідальності та демократичності. Відповідно до чинного законодавства організація атестації педагогічних працівників характеризується впровадженням таких інновацій, як уведення показників якості професійної діяльності вчителів у школі та на національному рівні (Центр

---

⁸ Φυκάρης Ι. Αξιολόγηση εκπαιδευτικών: προβληματισμοί και επισημάνσεις / Ι. Φυκάρης // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 1997. – Τ. 96/97. – Σ. 152.

та після, співпраця з іншими педагогічними та адміністративними працівниками школи¹¹.

Під час своєї присутності на занятті шкільний консультант спостерігає за ходом уроку без втручання у навчальний процес. Уже після уроку він аналізує з учителем усі етапи уроку та обмінюється думками щодо вдосконалення професійної діяльності вчителя. Якщо визначена проблема стосується не тільки одного вчителя, а майже всього колективу, вона обговорюється колегіально із залученням до дискусії інших консультантів.

Визначення проблеми

Проблеми у викладацькій діяльності шкільний консультант визначає за двома параметрами:

- Визначення критеріїв оцінювання викладацької діяльності вчителя. Упродовж спостереження шкільним консультантом дій вчителя на уроці він оцінює: соціальну та емоційну поведінку вчителя; спілкування з учнями; поведінку учнів, рівень їхніх знань та рівень активності на уроці; знання предмета вчителем, планування навчального процесу (дидактичні цілі, завдання, зміст та рівень реалізації педагогічних технологій у процесі навчання, підведення підсумків); педагогічні здібності вчителя; використання підручників та інших засобів навчання, застосування методів особистісно-орієнтованого навчання.
- Визначення джерела отримання інформації. Джерелом отримання інформації може бути індивідуальна або колективна діагностика¹².

Індивідуальна діагностика професіоналізму вчителя проводиться на основі спеціальних інформаційних пакетів (гр. *σχέδιο πληροφοριακών στοιχείων*), тобто системи критеріїв оцінювання, які можуть доповнюватися залежно від ситуації. Слід, однак, зазначити, що таким чином шкільний консультант не оцінює майстерність учителя, не засуджує його дії, але об'єктивно визначає сильні та слабкі сторони його професійної діяльності.

Інформаційний пакет шкільного консультанта складається з двох частин. Перша частина містить інформацію про школу (матеріально-технічна база, кількість класів, план роботи школи на початку року, план проведення уроків певного вчителя тощо), клас (соціальний стан учнів, їх кількість,

---

¹¹ Φυκάρης Ι. Αξιολόγηση εκπαιδευτικών: προβληματισμοί και επισημάνσεις / Ι. Φυκάρης // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 1997. – Τ. 96/97. – Σ. 156.

¹² Νεραντζής Ι. Τα προβλήματα που επισημαίνονται κατά την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου και η μετатροπή τους σε Προγράμματα Επιδόρφωσης / Ι. Νεραντζής // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 2001. – Τ. 118. – Σ. 92.

стать), вчителя (навчання, досвід роботи в освітній галузі, особливі можливості та інтереси, співпраця з колегами, батьками учнів, спільнотою).

Друга, аналітична частина інформаційного пакета, що заповнюється шкільним консультантом після спостереження за навчальним процесом на уроці вчителя, визначається як новий метод атестації педагогічних кадрів. Цей метод обумовлюється виділенням форм дидактичної поведінки вчителя та основних об'єктів спостереження за навчальним процесом.

У першому випадку (форми дидактичної поведінки вчителя) увага зосереджується на ознаках поведінки вчителя, що визначають його можливості, а саме методи викладання, організація класу та спілкування з учнями.

У другому випадку (об'єкти спостереження) вивчається продукт викладацької діяльності. Іншими словами, акцентується увага на кінцевих результатах процесу викладання, тобто на покращенні знань учнів або змін їхньої поведінки, що відбувається під впливом учителя.

Таким чином, використовуючи інформаційний пакет та беручи до уваги вищезазначені критерії оцінювання роботи вчителів, шкільний консультант проводить діагностику професіоналізму та виокремлює позитивні та негативні характеристики учителів, щоб удосконалити знання та вміння педагогічних кадрів.

Перетворення визначених проблем на цілі підвищення кваліфікації вчителів

Після відвідування занять учителя, який проходить атестацію, шкільний консультант обговорює з ним усі недоліки уроку, разом вони складають план удосконалення майстерності педагога. Тому підвищення кваліфікації педагогічних кадрів організовується таким чином, щоб учителі могли поповнити свої знання, удосконалити практичні навички та набути певних правил поведінки з учнями.

Г. Ксанфаку пропонує такі способи реалізації програми підвищення кваліфікації вчителів: проведення дослідження, лекції з семінарами, семінар-лабораторія, рольові ігри, відеосеанс з метою самооцінювання, складання бібліографії за темою дослідження, укладання каталога дидактичних методів, взаємне спостереження вчителями за уроками один одного¹³.

Висновки. На підставі отриманих даних можемо зробити висновок про те, що в Греції здійснюється систематична атестація педагогічних працівників. Система атестації в Греції є децентралізованою, організація процесу оцінювання майстерності педагогічних кадрів проводиться різними

---

¹³ Ξανθάκου Γ. Μορφή επιμορφωτικής συνεργασίας σχολικών συμβούλων και καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης / Γ. Ξανθάκου // Νεοελληνική Παιδεία. – 1985. – Τ. 1. – Σ. 118.

інституціями освіти та державними установами (Педагогічний інститут, Центр педагогічних досліджень, управління та відомства освіти номів та дівів, школи). Діяльність цих інституцій регламентується державними законами, президентськими наказами та рішеннями міністра освіти та релігії, неперервної освіти Греції.

Атестація вчителів тісно пов'язана з організацією подальшого підвищення їхньої кваліфікації. Важливу роль при цьому відіграє шкільний консультант, який безпосередньо проводить спостереження за професійною діяльністю вчителя, разом з ним аналізує позитивні та негативні моменти уроків і окреслює коло проблем, для вирішення яких вчитель має відвідати курси підвищення кваліфікації.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження. До подальших напрямів дослідження належить визначення умов підвищення кваліфікації педагогічних кадрів на базі вищого навчального закладу.

Література

1. Μπαμπούρας Π. Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και του εκπαιδευτικού. Χειραγώγηση του εκπαιδευτικού ή στροφή στην ποιότητα [Електронний ресурс] / Π. Μπαμπούρας. – Режим доступу : <http://www.users.forthnet.gr/ath/polyzois/aksiologisi.htm>. – Назва з екрану.
2. Μπουζάκης Σ. Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα. Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Γενική και Τεχνicoεπαγγελματική Εκπαίδευση. Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες 1959 – 1964 – 1976/77 – 1985 – 1997/98 / Σ Μπουζάκης. – Δ'έκδοση. – Αθήνα : GUTENBERG, 2005. – Τόμος Β. – 779 σ.
3. Νεραντζής Ι. Τα προβλήματα που επισημαίνονται κατά την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου και η μετατροπή τους σε Προγράμματα Επιμόρφωσης / Ι. Νεραντζής // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 2001. – Τ. 118. – Σ. 89-100.
4. Νόμος 2986/2002, ΦΕΚ 24Α'13 – 2 – 2002 «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών της Πρωτοβαθμιας και Δευτεροβαθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_education/14-perif. – Назва з екрану.
5. Ξανθάκου Γ. Μορφή επιμορφωτικής συνεργασίας σχολικών συμβούλων και καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης / Γ. Ξανθάκου // Νεοελληνική Παιδεία. – 1985. – Τ. 1. – Σ. 118-137.
6. Παπακωνσταντίνου Π. Παιδαγωγικά τμήματα και κοινωνικός έλεγχος / Π. Παπακωνσταντίνου // Σύγχρονη εκπαίδευση. – 1990. – Τ. 54. – Σ. 39-45.
7. Παπασταμάτης Α. Η αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών / Α. Παπασταμάτης // Παιδαγωγική επιθεώρηση. – 2001. – Τ. 31. – Σ. 37-61.
8. Πασιαρδής Π. Προς ένα νέο σύστημα αξιολόγησης του έργου εκπαιδευτικού / Π. Πασιαρδής // Νέα Παιδεία. – 1994. – Τ. 72. – Σ. 15-33.

9. ΦυκάρηC Ι. ΑξιολόγηCη εκπαιδευτικών: προβληματιCμοί και επισημάνειC / Ι. ΦυκάρηC // Cύγχρονη εκπαίδευCη. – 1997. – Τ. 96/97. – C. 151-155.
10. Χρονοπούλου Α. ΓραφειοκρατικόC μηχανιCμόC προCαρμογήC για την αξιολόγηCη και την επιμόρφωCη των εκπαιδευτικών: CτόχοC ο CκεπτόμενοC εκπαιδευτικόC / Α. Χρονοπούλου, Κ. ΓιαννόπουλοC // Cύγχρονη εκπαίδευCη. – 2001. – Τ. 119. – C. 20-29.